

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΝΠΙΔ)

Ε.Κ.Β.Μ.Μ. - Τ.Θ. 50363 - Τ. Κ. 540 13 - Θεσσαλονίκη (Λεωφόρος Στρατού 2)

Τηλ.: 2310 889 830 - Fax: 2310 853 078 - E-mail: info@ekbmm.gr

Θεσσαλονίκη, 06/02/2020

Αρ. πρωτ. 142

Δελτίο τύπου

για την διάσωση του Βυζαντινού Σταυροδρομίου της Θεσσαλονίκης

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων εκφράζει την έντονη ανησυχία του για το μέλλον του "βυζαντινού σταυροδρομίου" της Θεσσαλονίκης, της πόλης που τα βυζαντινά μνημεία της έχουν ενταχθεί στον κατάλογο της UNESCO, ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Το «βυζαντινό σταυροδρόμι», στη συμβολή των βασικών οδικών αξόνων *cardo* και *decumanus maximus*, που ορίζεται με κιονοστοιχίες και περιλαμβάνει ένα σύνολο δημοσίων κτηρίων, εμπορικών καταστημάτων και εργαστηρίων, αποτελεί ένα μνημειώδες και συμβολικό τοπόσημο στην καρδιά του διοικητικού και εμπορικού κέντρου της βυζαντινής πόλης. Αποτυπώνει εύγλωττα την πολεοδομική οργάνωση και το περιβάλλον ανάπτυξης της αστικής ζωής και της δομής της πόλης για μια μακρά χρονική περίοδο, από την επικράτηση του χριστιανισμού έως τον 9ο αιώνα, περιλαμβάνοντας και τους αιώνες που παλαιότερα είχαν χαρακτηριστεί ως "σκοτεινοί" λόγω του μικρού αριθμού των αρχαιολογικών τεκμηρίων που έχουν διασωθεί. Η σπανιότητα του ευρήματος και η διατήρησή του σε μεγάλο βαθμό σηματοδοτούν τη μοναδικότητά του σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς η αστική εικόνα αυτής της περιόδου χάνεται με τη συνεχώς μεταβαλλόμενη ανάπτυξη των πόλεων.

Η μνημειακή σύνθεση του ευρήματος και η ιστορική του σημασία επιβάλλουν τη διατήρησή του ως ενός μικρού, αλλά σημαντικού, αντίβαρου για την εκτεταμένη απώλεια των αρχαιολογικών καταλοίπων που καταδεικνύουν τη διαχρονία της πόλης προκειμένου να κατασκευαστεί το μετρό, ένα έργο κοινής ωφελείας. Η κατάχωση της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στο σταθμό του Σιντριβανιού, η αποδόμηση και αβέβαιη τύχη της συνέχειας του μνημειακού συνόλου του «βυζαντινού

σταυροδρομίου» του σταθμού Βενιζέλου που εντοπίστηκε στο σταθμό της Αγίας Σοφίας, η αποδόμηση δρόμων, δημοσίων, ιδιωτικών κτιρίων, τάφων στους υπόλοιπους σταθμούς, αποτελούν απώλειες στο βωμό μίας ανάπτυξης που καταχώνει και αποδομεί την ιστορική μνήμη, απορρίπτοντας αβίαστα τη συνόπαρξη «ανάπτυξης» και «παρελθόντος». Ως εκ τούτου, η διατήρηση *in situ* μίας τουλάχιστον όψης της πολύχρονης ζωής αυτής της πόλης είναι ηθικά και επιστημονικά επιβεβλημένα.

Η απόσπαση οικοδομικών καταλοίπων 1500 τ.μ. και 700 τόνων και η επανατοποθέτησή τους εμπεριέχουν τον κίνδυνο της απώλειας των υλικών, της ανεπανόρθωτης βλάβης και της αλλοίωσης της αυθεντικότητάς τους κατά την επανατοποθέτησή τους. Δεν πρόκειται για την απόσπαση ενός συμπαγούς μνημείου, αλλά ενός συνόλου μεγάλης έκτασης που συναποτελείται από πολλά διαφορετικά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα διαφόρων χρονικών φάσεων, με χαλαρή συνοχή μεταξύ τους. Επιπλέον, η απόσπαση συνεπάγεται τη βίαιη αποσύνδεση του αρχιτεκτονικού καταλοίπου από την υποδομή του, την καταστροφή αυτής και την συνέχιση των ανασκαφών που ενδέχεται να θέσει νέα διλήμματα ως προς την τύχη των νέων ευρημάτων.

Συντασσόμενο με την ελληνική και διεθνή επιστημονική κοινότητα, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου εποπτευόμενο από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, με καταστατικούς στόχους την προστασία, μελέτη και ανάδειξη της μνημειακής Βυζαντινής κληρονομιάς όπου κι αυτή βρίσκεται, και συνεργαζόμενο με χώρες όπου η καταστροφή των μνημείων προέρχεται κατά κύριο λόγο από πολεμικές συρράξεις, κάνει έκκληση για τη διατήρηση του μνημειακού συνόλου του σταθμού της Βενιζέλου κατά χώραν. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή της κατάλληλης τεχνικής λύσης, ώστε να μη παρακωλύεται η λειτουργία του Μητροπολιτικού Σιδηροδρόμου, ενός έργου αναμφίβολα νευραλγικής σημασίας για την πόλη της Θεσσαλονίκης. Έχοντας την τύχη να κατοικούμε σε μια χώρα με μακρά ιστορία, η ευθύνη μας απέναντι στις μελλοντικές γενιές για τη διατήρηση και ανάδειξη του ιστορικού μας παρελθόντος και της πολιτισμικής ταυτότητας μιας πόλης με διαχρονική ιστορική σημασία είναι τεράστια.